

განმარტებითი ბარათი

წინამდებარე პროექტი დამუშავდა ქ.თბილისის მუნიციპალიტეტის კრწანისის გამგეობის მიერ გამოცხადებული „ქ. თბილისში კრწანისის რაიონის ტერიტორიაზე მდებარე 300 არაგველის სკვერის მოწყობის პროექტის შედგენის მომსახურების სახელმწიფო შესყიდვა კონკურსის საშუალებით“ მოთხოვნათა შესაბამისად.

პროექტირების პერიოდში დადგინდა, რომ სრულად არ იყო წარმოდგენილი დავალებაში წითელხაზებში მოხვედრილი სკვერის ტერიტორიები, რისთვისაც იქნა ჩატარებული დამატებით ტოპო-გეოდეზიური სამუშაოები 2700.0 კვ.მ ჩრდილოეთ ტერიტორიის და დადგინდა, რომ არსებულ წითელ ხაზებს ემიჯნება კერძო მესაკუთრეთა ნაკვეთები რომელთა ნაკვეთებთან მისასვლელად აუცილებელია დაიტვირთოს სერვიტუტით მისასვლელი გზები. (იხ.გენგემა)

ტოპოგადაღებით ჩატარდა სრული ტერიტორიის მწვანე ნარგავების ტაქსაცია, წიწვოვანი და ფოთლოვანი ხეების დატანით.

ზოგადი ისტორიულ-მორფოლოგიური კვლევა.

1.1 ისტორიულად კრწანისი — არის უბანი თბილისში, ფეოდალურ ხანაში - სოფელი. წყაროებში პირველად იხსენიება XIV საუკუნის ბოლოს. კრწანისი საკათალიკოსო სოფელი იყო. შუა საუკუნეებში აქ წმ. გიორგის ეკლესია იდგა. კრწანისი წარმოადგენდა დაწინაურებულ სასოფლო-სამეურნეო რეგიონს, აქ იყო სარწყავი არხი, რუ, რუსხმულები, მდინარეზე მოწყობილი იყო წყლის საქაჩი ჩარხები. კრწანისის ველზე 1795 წელს გაიმართა დიდი ბრძოლა სპარსეთისა და ქართლ-კახეთის ლაშქარს შორის.

1.2 გეომორფოლოგიურად კრწანისის ვაკე — არის ვაკე თბილისის სამხრეთ ნაწილში, მოიცავს თელეთისა და თაბორის ქედებს შორის არსებულ სამკუთხედის მოყვანილობის ტერიტორიას, რომელიც ფუძით მიმართულია მტკვრისკენ. სიმაღლე 380—425 მ, სიგრძე — დაახლ. 2,5 კმ, სიგანე — 1 კმ, აგებულია მეოთხეული ფხვიერი დანალექებით. კვეთს მდ. კრწანისისხევი. ძველთაგანვე ათვისებული იყო სასოფლო-სამეურნეო კულტურებისთვის.

1.3 კრწანისის სკვერი - მდებარეობს მტკვრის მარჯვენა სანაპიროზე, თბილისის ისტორიული გალავნის გარეთ სამხრეთ საზღვართან, ახლანდელი ვ.გორგასლისა და ი.გრიშაშვილის ქუჩების შესაყარზე. დაახლოებით 2.2 ჰა-ზე მეტი ფართობის სკვერი არის ერთ-ერთი უძველესი თბილისში, მისი ტერიტორია გამოიყენება, როგორც მოსახლეობის დასვენების ადგილი და წარმოადგენს რაიონული მნიშვნელობის სკვერს. სკვერის ტერიტორიაზე შემორჩენილია XVII–XX საუკუნის ისტორიული გეგმარების ელემენტები: ციხის გალავანი ბურჯებით, ძეგლები, მონუმენტები ქვის სტელების სახით, მწვანე ნარგავები, მათ შორის ასაკოვანი ხეებიც. ძირითადად გრუნტის საფარის ბილიკები, ალაგ-ალაგ მოკირწყლული ქვით. ნარგავები ტიპობრივად წარმოდგენილია, როგორც

მასივების, რიგების, ლანდშაფტური დიზაინის ელემენტების, ასევე ახალგაზრდა სტიქიური ნარგავებისა და ველური ამონაყარის სახით. ზოგადად მთლიანად ტერიტორია მოუვლელია და დანაგვიანებულია არსებული ნაგებობის დემონტაჟის შემდგომ დარჩენილი სამშენებლო მასალებით. 2015 წელს ისტორიული გალავნის „სამხრეთ კარიბჭე“-ს დღემდე შემორჩენილ ნაწილს ჩაუტარდა გამაგრებარესტავრაციის სამუშაოები.

1.4 კრწანისის ბრძოლა — 1795 წლის ბრძოლა ქართლ-კახეთისა და სპარსეთის ლაშქარს შორის თბილისთან, კრწანისის ველზე.

აღა-მაჰმად-ხანმა თავისი ძალაუფლების განმტკიცების შემდეგ ერეკლე II-ს მოსთხოვა ქართლ-კახეთის სამეფოზე სპარსეთის ბატონობის აღდგენა და რუსეთთან კავშირის გაწყვეტა.

გეორგიევსკის ტრაქტატის ერთგული ერეკლე II რუსეთის მთავრობას დახმარებას სთხოვდა. სექტემბრის დასაწყისში აღა-მაჰმად-ხანი 35-ათასიანი ჯარით საქართველოსკენ გამოემართა და 8 სექტემბერს სოღანლუღ-იაღლუჯის ჩრდილოეთ კალთებსა და კუმისის ტბას შორის, მდ. მტკვრის ნაპირზე, ე. წ. სარვანის მინდორზე, დაბანაკდა. სპარსელთა ჯარში თავიანთი ლაშქრით იყვნენ განჯის მმართველი ჯავად-ხანი, ყარაბაღელ სომეხთა მელიქები მეჯლუმი და ჰაბოვი, ერევნის ხანი. აღა-მაჰმად-ხანის ამ გამოლაშქრებას ელოდნენ საქართველოში და მრავალრიცხოვანი ჯარის შეგროვებაც შესაძლებელი იყო, მაგრამ რუსეთის დახმარების მომლოდინე ერეკლე II-მ დროული და საჭირო ღონისძიებები ვერ გაატარა და მტერს მოუმზადებელი დახვდა. ქართველების სარდლობამ გადაწყვიტა გამოეყენებინა მისადგომების რელიეფი და აეძულებინა მტერი ებრძოლა ისეთ პირობებში, რომ ვერ მოეხერხებინა ჭარბი ძალების გაშლა და ბრძოლაში ჩაბმა. მიუხედავად დიდი ვაჟკაცობისა და თავდადებისა ქართველთა ჯარი დამრცხდა მტრის ჭარბი ძალების წინაშე (ადგილი ჰქონდა ღალატსაც) და აღა მაჰმად ხანმა დაიპყრო თბილისი, დახოცა მისი მართლმადიდებელი მოსახლეობის დიდი ნაწილი, დაანგრია ქალაქის ნაგებობების ნაწილი და გადაწვა.

11 (ახალი სტილით 24) სექტემბერს ქართული ეკლესია აღნიშნავს კრწანისის ბრძოლებში თავდადებულთა - 300 არაგველთა, სასულიერო და საერო პირთა (1795 წ.) ხსოვნის დღეს. საქართველოს სამოციქულო მართლმადიდებელი ეკლესიის წმინდა სინოდის 2008 წლის 27 ივნისის სხდომამ განაჩინა: „1795 წ. კრწანისის ომში მომწყდარნი 300 არაგველნი და სასულიერო და საერო პირნი შერაცხილ იქნან წმიდა მოწამეებად. დაიწეროს მათი ხატი, ტროპარ-კონდაკი, ცხოვრება და საგალობლები. მათი ხსენების დღედ დაწესდეს 11 (24) სექტემბერი. ეთხოვოს ქ.თბილისის მერიას საპატრიარქოსთან შეთანხმებით, იზრუნოს კრწანისის ველის, როგორც თავდადების ადგილის, სათანადო მოწყობაზე“... ამასთანავე კრწანისის წმ.ნიკოლოზის ეკლესიაში, წმ. 300 არაგველის ხსენების დღესთან დაკავშირებით აღევლინოს წირვა-ლოცვა. წირვის შემდეგ კრწანისის ველზე გადახდილი იქნას პარაკლისი.

2. პროექტის იდეა - ხედვა

გამომდინარე ისტორიული წარსულიდან, გეოგრაფიული მდებარეობიდან და საქართველოს მართლმადიდებლური ეკლესიის განჩინებაზე დაყრდნობით საჭიროდ მივიჩნიეთ კრწანისის პარკის დაგეგმარებას მიეღო დამატებით, გარდა წმინდა დასასვენებელი და ბავშვთა გასართობი ფუნქციის სივრცეებისა, ისტორიულ-შემეცნებითი და რელიგიურ-სარიტუალო ფუნქციონალური ზონები. აღნიშნული კვერის მიმდებარედ, ძველი თბილისის არეალშია მოქცეული ნარიყალას ციტადელი შიდა ტაძრით,

აბანოთუბანი, მეტეხის ტაძრის პლატო, წმინდა ნიკოლოზის ეკლესია, ტაძარი თაბორის მთაზე, ამის გათვალისწინებით შესაძლებელია ფეხით მოსიარულეთა მცირე ტურისტული მარშრუტიც განვიხილოთ ამ სკვერში მირზა შაფის, ი.გრიშაშვილის, ი.ცურტაველის ქუჩების ჩართვით და ტაძრების მოლოცვით.

უკვე ჩამოყალიბებული ზონირების გათვალისწინებით სკვერი სამხრეთიდან ჩრდილოეთის მიმართულებით პირობითად დაყავით 5 ძირითად სივრცედ:

1. დასასვენებელი;
2. საკულტო-სარიტუალო;
3. საკულტო-რელიგიური;
4. სამუზეუმო-შემეცნებითი;
5. ბავშვთა დასასვენებელ-გასართობი;

ვინაიდან სკვერს აქვს უკვე კარგად ჩამოყალიბებული, ფეხსავალი ბილიკებით ერთმანეთთან კარგად დაკავშირებული, რამდენიმე შესასვლელ-გასასვლელი, გადავწყვიტეთ არ შეგვეცვალა მათი ძირითადი მიმართულებები და ადგილები. ამასთანავე, უკვე ახლად შექმნილი რიტუალისათვის, დაღუპულ გმირთა მოხსენების თარიღთან დაკავშირებით, შევიმუშავეთ მრევლისათვის ამ ბილიკებზე სავალი სალიტანიო მარშრუტი. გავითვალისწინეთ ტერიტორიის, ფრაგმენტული დაბალი ლითონის ღობით შეღობვა ძირითადი სამნქანო გზების მხრიდან და კედლები აღდგენა-რეაბილიტაცია.

აღნიშნული ზონურ-სივრცობრივი რეკონსტრუქცია ჩვენის ხედვით შესაძლებელია განხორციელდეს 2 სამშენებლო ეტაპად. აქედან **საკონკურსო შესყიდვის პირობების თანხვედრით პირველ ეტაპზე** კეთილმოეწყოს სკვერი და ჩამოყალიბდეს 1,2,3 და მე-5 ზონები, ხოლო **მეორე ეტაპზე უკვე დამატებითი ინვესტირებით განხორციელდეს საკონკურსო შესყიდვა** სამუზეუმო-შემეცნებითი ნაგებობის მშენებლობისათვის, სადაც განთავსდება საბრძოლო იარაღის და კრწანისის ომის

ამსახველი ისტორიული დოკუმენტები. მასთან ერთად ჩატარდეს სკვერის ფარგლებში, მისი განივად გადამკვეთი, გალავნისწინა ისტორიული „ჩანადირა“-ს ხევის რეაბილიტაცია, მოეწყოს ფეხითმოსიარულეთა ბილიკის გასწვრივ ხიდი, ხოლო ი.გრიშაშვილისა და ვ.გორგასალის ქუჩების მიმდებარედ გამაგრებული ფერდები. აქედან გამომდინარე, ერთიანი იდეის გადაწყვეტის ფარგლებში 1 ეტაპის სამუშაოებში შევიდეს მეორე ეტაპის ნაკვეთების გრუნტის დროებითი რეაბილიტაცია, მასზე დაითესოს ბალახის გაზონები და გაშენდეს ყვავილნარები, ასევე მეორე ეტაპზე განხორციელდეს არსებული საბავშვო სათამაშო მოედნების ახალი მოწყობილობებით აღჭურვა, აშენდეს საზ.საპირფარეშო და განხორციელდეს სასმელი წყლის ფანტანების სანტექნიკური სამუშაოები, მოპირკეთდეს ქართული აგურით ფერდობზე განთავსებული საფეხისმავლო ბილიკები და შეიღობოს ტერიტორია ლითონის ღობით ი.გრისაშვილის ქუჩის მხრიდან.

ჩვენი ხედვის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან იდეას წარმოადგენს სკვერის ყველა ზონაში 300 არაგველის სახელზე, გრუნტში ჩადგმული, მხატვრულიად გაბნეული 300 ერთეული დაბალი ძაბვის ღამის წერტილოვანი განათების მოწყობა.

ზემოთ შემოთავაზებული სკვერის ეტაპობრივი რეაბილიტაციის იდეის მიხედვით, **საკონკურსო შესყიდვაზე წარმოდგენილი პირველი ეტაპის სამუშაოები, სივრცეების მიხედვით, გვესახება შემდეგნაირად:**

1. დასასვენებელი სივრცე - მდებარეობს სკვერის უკიდურეს ჩრდილოეთ ნაწილში. ძველი ქალაქის კედლის შიგნით ისტორიული ქალაქის უბნის სეიდაბადის სამხრეთ ნაწილში. ამ არეალში განთავსდება ხის პერგოლა-საჩრდილობელი, ხის საბაღე სკამები, კეთილმოეწყობა არსებული ბილიკები ქვის მოკირწყვლით და ბორდიურის ქვებით, განათების ლამპიონები, დაიდგმება სანაგვე ურნები.

2. საკულტო-სარიტუალო სივრცე - განთავსდება უშუალოდ აღდგენილი გალავნის კედლის მიმდებარედ მისგან სამხრეთით. ამ ადგილზე უკვე რამდენიმე წელია 24 სექტემბერს ტარდება საზეიმო სახალხო რიტუალი, სადაც პატივს მიაგებენ სამშობლოსათვის თავგანწირული გმირების ხსოვნას და იხდიან მათი სულების მოსახსენებელ პარაკლისს, ეწყობა თეატრალური გამოსვლები და ა.შ. ამ ტერიტორიაზე ქვით მოკირწყლება ფართო ბაქანი და მოეწყობა რამდენიმე საფეხურიანი მცირე ამფითეატრი, მისასვლელი ბილიკები გამოიყოფა გაზონისაგან ბორდიურის ქვებით. კეთილმოეწყობა მიმდებარე ტერიტორია, დაიდგმება საბაღე სკამები, განათების ლამპიონები, ყვავილნარები და სანაგვე ურნები. გაძლიერებული მინათებით განათდება აღდგენილი გალავნის კედელი და მემორიალი.

3. საკულტო-რელიგიური სივრცე - დღესაც განთავსებულია სკვერის დასავლეთ ცენტრალურ ნაწილში, აქ დგას ქართული ორნამენტით შემკული ქვის მხატვრული სტელები და ქვაჯვრები. მათ გარშემო ისევ, როგორც ბილიკებზე ქვით მოიკირწყლება, ბილიკებთან ახლოს მდგომი ქვაჯვრების გარშემო მოეწყობა დაბალი ღობე, დაზიანებების ასაცილებლად. სკვერის ცენტრალური შესასვლელში განთავსდება რკალური ფორმის ხის პერგოლა საინფორმაციო დაფებით, რომლებზეც აისახება ისტორიული რუკები, კრწანისის ომის სქემა და ისტორიული ინფორმაცია. განახლდება ბალახის გაზონები, ამ ზონასთან ერთად განთავსდება ყვავილნარები და ბალახის გაზონით დაიფარება 2 ეტაპის სამშენებლო ტერიტორიაც. დაიდგმება ურნები. განათდება ტერიტორია ღამის ლამპიონებით.

4. ბავშვთა დასასვენებელ-გასართობი სივრცე - განთავსდება სკვერის სამხრეთ ნაწილში. ეს ტერიტორია უშუალოდ ესაზღვრება საცხოვრებელი კორპუსებს, შესაბამისად უფრო მოსახერხებელია მოსახლეოსათვის ბავშვების სასეირნოდ. პარკის სამხრეთ შესასვლელში მოეწყობა პერგოლა დასასვენებელი სკამებით. განახლდება საბავშვო სათამაშო მოედანი, სადაც განთავსებულია მრავალფუნქციური საძრომიალო კომპლექსი, სასრიალოებითა და კიბეებით, საქანელებით, აიწონა-დაიწონათი, ქვიშის სათამაშო მოედნით და ა.შ. დაიდგმება საბაღე სკამები, ღამის განათების ლამპიონები, სანაგვე ურნები. განახლდება ი გრიშასვილის ქუჩის გასწვრივ არსებული კედლები.

3. საინჟინრო ინფრასტრუქტურა.

3.1 წყალკანალიზაცია და სანიაღვრე კანალიზაცია - ვინაიდან არსებული სკვერს შიდა წყალკანალიზაციის და სანიაღვრე კანალიზაციის ქსელები არ აქვს ზედაპირული წყლების გადაყვანა ხდება ვერტიკალური დაგეგმარების ქანობების მიხედვით ვ.გორგასლის ქუჩაზე განლაგებული ჩამონადენი წყლების მიმღები ჭების მიმართულებით. ჩაუტარდე რემონტი სარწყავ სისტემას.

3.2 ელექტრომომარაგება და განათება - ტერიტორიის შიდა ელექტრო ქსელის ელექტრომომარაგება განხორციელდება ყაზტრანსენერგოს ქსელებზე მიერთებით უახლოესი სატრანსფორმატორო სადგურიდან.

განათების გარე ქსელის კვება ხორციელდება II-710 ტიპის გარე განათების კარადებიდან.

ტერიტორიის გარე განათების ქსელი სრულდება BBF მარკის შესაბამისი კვეთის კაბელით და ტარდება სავალი ნაწილის გასწვრივ ტრანშეაში 0.7 მ-ის სიღრმეზე მიწის ზედაპირიდან 0.1 მ-ის სისქის გაცრილ მიწის ფენაზე, ზემოდან იფარება

ასეთივე მიწის ფენით. სავალი ნაწილის გადაკვეთის და ნარგავების სიახლოვეს კაბელი იდება პლასტმასის მილებში.

განათების ლამპიონებად შერჩეულია ТУД-015 ტიპის ძველთბილისური იერის 3.5 მ-ის სიმაღლის ლამპიონები 1X180 ვტ-ის ნათურებით.

ცალკე მდგომი სიმბოლური განათების 300 ერთეული ნათურა იქმნება გრუნტში ჩადგმით 30 ვტ-ის სიმძლავრის 0.4 მ-ის სიმაღლის მზის ელემენტებზე მომუშავე ბელგიური წარმოების ლითონის დგარზე განთავსებული, ქართულ აგურის პოტსდამენტზე დამაგრებული ნათურებით, ამასთანავე დამუშავებულია

ვარიანტი ერთიანი ქსელის შექმნიდან შესაბამისი გაყვანილობებით გრუნტში. ხოლო ისტორიული კედლის ღამის აქცენტირებულად გასანათებლად გამოყენებულია ლედ ტიპის 2X50 სანათებიანი 1000W-ის სიმძლავრის ნათურებიანი გარე განათების კედელზე ჩამონტაჟებული მანათობლებით.

პროექტი ითვალისწინებს საზოგადოებრივი ტუალეტის შედა განათებასაც.

ელ.მოწყობილობის მეტალის ნაწილები, რომლებიც იზოლაციის დაზიანების შემთხვევაში შეიძლება აღმოჩნდნენ ძაბვის ქვეშ, უნდა დანულდნენ და ამისათვის გამოყენებული უნდა იქნეს დამატებითი ნულოვანი სადენი.

ელ.მოწყობილობების მონტაჟი უნდა შესრულდეს „ელ.დანადგარების მოწყობის წესების“ დაცვით.

დ/მ-ის ქსელის ძაბვაა 380/220 ვოლტი.

4. კრწანისის სკვერის ლანდშაფტური კონცეფცია

ლანდშაფტური კონცეფციის მთავარი აზრი-თვითრეგულირებადი და თვითაღდგენადი მდგრადი ეკოსისტემის შექმნაა, რომელიც ბიომრავალფეროვნებაზე იქნება დაფუძნებული. ძირითადი იდეა-მრავალწლიანი მცენარეების გამოყენება, არსებულ ლანდშაფტურ სიტუაციას ე.წ. „ახალი ტალღის“ სტილის მისადაგება: მარცვლოვანების და მრავალწლიანი მცენარეების ჩართვა პროექტში, ნაცვლად ერთწლიანების ყვავილნარებისა. შესაბამისად სიცხეგამძლე და სიმშრალის ამტანი მცენარეების განლაგება მასივებად, რომლებიც დეკორატიულ ეფექტს უზრუნველყოფენ.

ნიადაგსაფარი მცენარეების გამოყენება დიდ სივრცეებზე, ფერდობებზე, გაზონების ფართობის მინიმუმამდე დაყვანის იდეა, ანუ საფარების შექმნა, რომელთაც ნაკლებ მოვლას საჭიროებენ.

მცენარეთა შერჩევა დაფუძნებული უნდა იყოს სეზონური დეკორატიულობის მონაცვლეობის პრინციპზე : გაზაფხულზე სხვადასხვა დროს მოყვავილე ბუჩქები და ხეები დეკორატიულობის ესტაფეტას უნდა გადასცემდნენ ერთმანეთს, ზაფხულში მოყვავილე ხე-ბუჩქები (მზის და ნახევარჩრდილის მოყვარული) ენაცვლებიან გაზაფხულის ეფექტებს.

შემოდგომაზე ძირითადად ფოთლების შეფერვლობის სიუხვე, ნუანსები, სხვადასხვა კენკროვანები და ამ პერიოდში მოყვავილე მრავალწლიანი ყვავილები და მარცვლოვანები გამოდიან წინა პლანზე, ზამთრის თვეებში კი დომინირებენ წიწვოვანი და მარადმწვანე მცენარეები, ასევე ფოთოლმცვენები, რომლებიც წარმოადგენდეს ინტერესს მერქნის ფერის ან სხვა გამორჩეული თვისების გამო.

მცენარეთა გარკვეული სახეობები , რომლებიც შერჩეული იქნებიან პარკისთვის, იზიდავენ ჩიტებს და პეპლებს, რაც ხელს უწყობს ეკოლოგიური სისტემის ჩამოყალიბებას, რომელიც ასე აკლია ქალაქს. რაც შეეხება მცენარეების ფორმებს გაშლილ სივრცეებში და

ფერდობებზე გართხმული ფორმების გამოყენება იქნებოდა საინტერესო. სოლიტერებად განსაკუთრებული ჰაბიტუსის მქონე ხეების განლაგებაა მიზანშეწონილი.

ზოგ შემთხვევაში მცენარეების ამონაყარი შეიძლება ველური სახით იქნეს შენარჩუნებული, თუ კი იგი ორგანულად ჯდება პარკის კონცეფციაში. შეგვიძლია აგრეთვე გამოვიყენოთ თვითნათესი მცენარეები, რომლებიც ადრე სარეველებად მიგვაჩნდა, მაგრამ ახალი შეხედულების შეასაბამისად, გარკვეულ ესთეტიკურ ღირებულებას წარმოადგენენ. მრავალწლიანები და მინდვრის ყვავილები ისეთნაირად შეირჩევა, თითქოს აქ ბუნებრივად იზრდებოდნენ და არ იყვნენ ადამიანის მიერ დაგეგმილი და დათესილნი.

მათი გამოყენება შემდგომ არ საჭიროებს სპეციალურ მოვლას. (იხილეთ მუშა პროექტი).

5. ლოკალური და კრებსითი ხარჯთდრიცხვები შედგენილია რესურსული მეთოდით 2016 წლის მეორე კვარტლის მონაცემთა ბაზაზე.

ბენეფიციის ტ/მ მასხასიათებლები:

1. მიწის ნაკვეთის ფართი	22 578.0 კვ.მ.	100.0 %
2. მოშენების ფართი	180.3 კვ.მ.	0.8 %
3. მოპირკ. სასიარულო ბილიკები	1 146.9 კვ.მ.	17.8 %
4. მოუპირკ. სასიარულო ბილიკები	2 878.3 კვ.მ.	
5. ავტოსაღზომების ფართი	1 072.4 კვ.მ.	4.7 %
5. გამწვანების ფართი	17 301.0 კვ.მ.	76.7 %